

Dönem : 3

Toplantı : 2

MİLLET MECLİSİ S. Sayısı : 34 | e | nci ek

Cumhuriyet Senatosu İdare Âmirleri ve 299 arkadaşının, 9.7.1961 tarihli ve 334 sayılı T. C. Anayasasının 82 nci maddesinin değiştirilmesi ile T. B. M. Meclisi 220 üyesinin 9.7.1961 tarihli ve 334 sayılı T. C. Anayasasının 56 ncı maddesine bir fıkra eklenmesi hakkında kanun teklifleri ve Anayasa Komisyonu raporu (2/524, 2/526)

MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye Büyük Millet Meclisi 220 üyesi tarafından hazırlanmış olduğumuz «9 Temmuz 1961 tarihli, 334 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 56 ncı maddesine bir fıkra eklenmesi hakkındaki kanun teklifimiz» gerekçesiyle birlikte ilişikte sunulmuştur. Gereğini rica ederiz. Saygılarımızla.

Cumhuriyet Senatosu üyelerinin tam listesi :

Adana	Ankara	Aydın
M. Y. Mete	H. O. Bekata	H. Goral
Balıkesir	Balıkesir	Balıkesir
M. Güler	N. Demirel	C. İnkaya
Bitlis	Bursa	Elâzığ
O. Kürümoğlu	S. Ural	S. Hazerdağlı
Eskişehir	Denizli	Gaziantep
Ö. Ucuzal	H. Atmaca	S. Tanyeri
İçel	İstanbul	İzmir
L. Bilgen	F. Gündoğan	N. Çajataş
İzmir	Kars	Konya
N. Mirkelâmoğlu	S. Atalay	F. Özlen
Malatya	Manisa	Muğla
N. Akyurt	D. Barutçuoğlu	İ. Karaöz
Ordu	Ordu	Samsun
S. Acar	Ş. Köksal	R. Iştan
Sinop	Sivas	Sivas
N. İnebeyli	A. Altay	H. Öztürk
Yozgat	Zonguldak	
S. Artukmaç	M. A. Pestilci	

Millet Meclisi üyelerinin tam listesi :

Adana	Adana	Adana
C. Akçalı	F. Güleç	A. Rıza Güllüoğlu
Adana	Adana	Adana
M. Selâhattin Kılç	E. Halil Postacı	M. Kemal Küçüktepepınar
Adana	Adana	Adıyaman
A. Topaloğlu	H. Uslu	K. Kurkoğlu

Adıyaman
M. Zeki Adıyaman
Afyon Karahisar
H. Dinçer
Afyon Karahisar
A. İhsan Ulubahşi
Amasya
V. Meşhur
Ankara
O. Aygün
Ankara
İ. Cüceoğlu
Ankara
O. Soğukpınar
Antalya
Ö. Buyrukçu
Aydın
M. Çelik
Balıkesir
C. Bilgehan
Bitlis
K. Mümtaz Akışık
Bursa
N. Atlı
Bursa
İ. Öktem
Çanakkale
K. Bağcıoğlu
Çankırı
N. Ok
Çorum
K. Demirer
Çorum
A. Topçubaşı
Diyarbakır
S. Savcı
Elâzığ
M. Aytuğ
Gaziantep
E. Ocak
Eskişehir
M. İ. Anar
Eskişehir
O. Oğuz
Gaziantep
M. Sayın
Hakkâri
A. Zeydan

Adıyaman
A. Avni Turanlı
Afyon Karahisar
Ş. Güler
Ağrı
N. Güngör
Ankara
O. Alp
Ankara
O. Birgüt
Ankara
O. Eren
Ankara
Y. Ziya Yağcı
Antalya
Ö. Eken
Aydın
N. Mentеше
Balıkesir
K. Erdem
Bolu
N. Bayramoğlu
Bursa
S. Çanga
Bursa
K. Önadım
Çanakkale
M. Çalıköğlu
Çorum
C. Angın
Çorum
A. Güler
Denizli
H. Oral
Edirne
V. Gülkan
Erzincan
H. Çetinkaya
Erzurum
S. Erverdi
Eskişehir
B. S. Karacaşehir
Eskişehir
S. Öztürk
Gaziantep
M. L. Söylemez
Hatay
H. Akgöl

Adıyaman
Y. Ziya Yılmaz
Afyon Karahisar
K. Uysal
Amasya
S. Aygün
Ankara
K. Ataman
Ankara
M. Kâzım Çoşkun
Ankara
M. Sakıp Hiçerimez
Antalya
H. Ali Gülcan
Artvin
A. Naci Budak
Balıkesir
M. Şükrü Çavdaroğlu
Bilecik
M. Ergül
Burdur
N. Yavuzkan
Bursa
C. Külâhlı
Bursa
M. Tayyar
Çanakkale
Z. Gülsen
Çorum
Y. Çağlayan
Çanakkale
M. H. Öniir
Diyarbakır
N. Göneng
Edirne
C. Sayın
Erzincan
S. Perinçek
Erzurum
G. Karaca
Eskişehir
Ş. Asbuzoğlu
Gaziantep
Ş. Çolakoğlu
Giresun
H. İpek
Hatay
T. Köseoğlu

Hatay
H. Özkan
Isparta
Y. Uysal
İçel
K. Çetin
İstanbul
H. Güngör
İstanbul
İ. H. Tekinel
İstanbul
H. Türkay
İzmir
Ş. Adalan
İzmir
Ş. Osma
Kars
L. Aküzüm
Kars
K. Güven
Kastamonu
O. Deniz
Kayseri
H. Nakiboğlu
Kayseri
M. Yüceler
Kırşehir
M. Aksoy
Konya
B. Dağdaş
Konya
T. Y. Öztuna
Kütahya
A. Erbek
Malatya
A. Karaaslan
Manisa
M. O. Daut
Manisa
K. Şahinoğlu
Maraş
M. Özdal
Muğla
A. Döğerli
Nevşehir
H. Başer
Niğde
M. Ocakcıoğlu

Hatay
A. Yılmaz
Giresun
M. E. Turgutalp
İçel
Ç. Yılmaz
İstanbul
M. F. Güngör
İstanbul
N. İ. Tokgöz
İstanbul
M. Yardımcı
İzmir
Ş. Bakşık
İzmir
K. Önder
Kars
T. Artaç
Kars
K. Kaya
Kastamonu
M. Topçular
Kayseri
V. A. Özkan
Kırklarelli
M. Atagün
Kırşehir
C. Eroğlu
Konya
B. Müderrisoğlu
Konya
M. Üstündağ
Malatya
H. Gökçe
Manisa
E. Akça
Manisa
S. Gümüspala
Maraş
N. Çuhadar
Mardin
A. Türk
Muğla
İ. Oktay
Nevşehir
E. Kıratlıoğlu
Ordu
K. Şensoy

Isparta
A. İ. Balım
İstanbul
O. C. Fersoy
İstanbul
B. Ersoy
İstanbul
A. Ş. Lâç
İstanbul
S. Orkunt
İstanbul
L. Yurdoğlu
İzmir
N. Kürşad
İzmir
O. D. Sorguç
Kars
M. Doğan
Kars
K. Okyay
Kayseri
T. D. Avsargil
Kayseri
E. Turgut
Kırklarelli
H. Korkut
Kocaeli
C. Âdemoğlu
Konya
O. Okay
Kütahya
F. Azmioğlu
Malatya
M. Kaftan
Manisa
V. Bakırlı
Manisa
M. Ok
Maraş
V. Kadroğlu
Muğla
A. Buldanlı
Muş
N. Neftçi
Niğde
H. A. Kavurmacıoğlu
Ordu
O. Vural

Rize
S. Kumbasar
Sakarya
H. Uysal
Samsun
N. Yavuzkurt
Samsun
İ. Yalçiner
Sinop
T. F. Övet
Sivas
M. K. Palaoglu
Tokat
O. H. Baloğlu
Trabzon
C. Küçük
Urfa
M. Aksoy
Uşak
F. Uğrasızoğlu
Zonguldak
A. N. Akın

Zonguldak
A. Güner

Sakarya
N. Bayar
Samsun
Y. Akal
Samsun
H. Özalp
Sinop
H. Biçer
Sivas
E. Kangal
Tekirdağ
Y. Alpaslan
Trabzon
M. Aslantürk
Trabzon
M. A. Oksal
Urfa
N. Aksoy
Yozgat
A. Baştürk
Zonguldak
H. Baytürk

Zonguldak
S. T. Müftüoğlu

Sakarya
Y. Bir
Samsun
N. Kale
Samsun
B. Uzunoglu
Sinop
M. Kaptan
Sivas
T. Koraltan
Tokat
İ. H. Birler
Trabzon
S. Güven
Trabzon
A. Şener
Urfa
V. Melik
Zonguldak
F. Ak
Zonguldak
B. Ecevit

GEREKÇE

Anayasamızın 56 nci maddesi, kendisine büyük ölçüde kaynaklık teşkil etmiş bulunan Federal Almanya, İtalya ve 1946 Fransız anayasalarında mevcut olmayan önemli bir hüküm ihtiva etmektedir. Bu hükme göre, siyasi partiler, ister iktidarda ister muhalefette olsunlar, demokratik siyasi hayatın vazgeçilmez unsurlarıdır.

Anayasamızın 56 ve 57 nci maddeleri bir bütün olarak dikkat nazarına alındığı zaman, millet iradesinin seçmen plânında ve netice olarak Parlâmentoda olunması için siyasi partilerin zaruri bir unsur olarak kabul edildiği anlaşılmaktadır. Gerçekten modern demokrasilerde vatandaşlar, 18 ve 19 ncu yüzyıllar Anayasa teorilerinde ifadesini bulan tarzda yalnız kendilerini temsil edecek kişileri seçmemektedirler, aynı zamanda kendi fikir ve kanaatlerinin temsilini de istemektedirler. Başka bir deyimle, çok partili demokratik siyasi hayatın gelişmesiyle farazi temsil yerine seçmenlerin partiler arasında siyasi tercihlerine dayalı bir temsile doğru gidilmektedir.

Demokrasinin gelişmesinde ileri ve önemli bir aşama olan bu durum, siyasi partilerin varlığını zaruri kılmaktadır. Bu nedenledir ki, Anayasamız, onları demokratik rejimin vazgeçilmez unsurları saymıştır.

Kamu hayatında çok etkili olmalarına ve millet iradesinin oluşumunda başlıca vasıta niteliğinde bulunmalarına rağmen siyasi partiler birer kamu tüzel kişisi haline gelmiş değillerdir. Böyle bir durum, siyasi partilerin özgürlükleri ilkesine aykırı düşerdi. Oysa siyasi parti kurmak hakkı Anayasamızın tanıdığı özgürlüklerdendir. Özgürlüğün anavası da tabii olmadan kullanılabilirdir.

Siyasi partilerin aşında özel hukuk kuruluşları oluşu, onların kamuya, kamu iktisadi kuruluşları veya meslek kuruluşlarından daha az yarar sağlayacakları anlamı taşımaz. Nitekim siyasi

partilerin demokratik hayattaki yerleri ve kamu yararı ile yakın ilişkileri sebebiyledir ki, bu ilişki Anayasanın 56 ncı maddesinin son fıkrasında kesin ifadesini bulmuştur.

Özel hukuk alanında bulunmakla beraber kamu hayatına bu derece etkili olan kuruluşlar için iki ayrı ve birbirini tamamlayıcı mesele birlikte düşünölmek gerekecektir. Bunlardan biri, özgür birer kuruluş olarak varlıklarını engelleyici denetim yollarına sapsmamak, diğeri de görevlerini yerine getirmeleri için yeterli olanakları sağlamaktır.

Anayasamızın 57 nci maddesi denetim yollarını göstermiştir. 56 ncı maddesi ise partilere izafe ettiği görevin (fonction) gerektirdiği araçları saymamış olmakla beraber, kamu hayatındaki önemlerini belirtmek suretiyle, bütün medeni ölkelerde olduğu gibi partilerin kolaylıklardan ve yardımlardan yararlanmasının hukukî mesnedini vaz'etmiştir.

Devletçe sağlanacak yardımlarda ve Devlet bütçesinden belli şartlar altında yardım olarak yapılacak ödemelerde daima kamusal yarar söz konusudur. Siyasi partilerin serbestçe ve belirli kişi veya grupların baskısı dışında çalışır hale gelebilmeleri lâzımdır.

Devletçe yapılacak yardım ve Devlet harcaması aslında bir kamu hukuku işlemidir. Bu bakımdan da kamu yararı maksadı, işlemin esaslı unsurunu teşkil eder.

İster yasama organı ister yürütme organı tarafından yapılın kamu harcamasında kamu yararı maksadının güdülmüş olması gereklidir. Devlet, özel hukuk alanındaki kişilere yardım yaptığı zamanlarda da bu maksadın bulunması geçerliliği sağlar. Kamu yararına derneklere yapılan yardımların mahiyeti de bundan ibarettir.

Anayasamız siyasi partileri sadece kamu yararına çalışan kuruluşlar olarak değil demokratik düzenin temel unsurları olarak kabul etmiştir. Hiç şüphe yok ki, siyasi partilere yapılacak Devlet yardımları kamu yararı ile sınırlı olmak gerekir. Diğeri taraftan bütün kamu giderleri üzerinde olduğu gibi siyasi partilere yapılan Devlet yardımlarının da Devlet adına bir denetime tabi olması lâzımdır. Bu denetim, Anayasamızın 57 linci maddesinde ifade edilmiş ve denetleme yetkisi Anayasa Mahkemesine verilmiştir.

Yasama organının çözmesi gereken sorun, serbestçe kurulan siyasi partilerden hangilerine ve ne ölçüde yardım yapılmasının kamu yararını sağlayacağına tesbitidir. Bu tesbit konusunda çeşitli kıstaslar düşünülebilir. Acaba bütün siyasi partiler eşit durumda mütalâa edilerek hepsine eşit miktarda yardım yapılabilir mi? Bu soruya açıkça cevap vermek lâzımdır. Anayasamızın eşitlik ilkesi, hiç şüphesiz farklı durumları ve nitelikleri yok saymak anlamında yorumlanamaz.

Siyasi partilere devletçe yapılacak yardım konusunda Anayasamızın kabul ettiği bâzı ölçülerden yararlanmak mümkündür. Anayasamız, siyasi partilerin Anayasa Mahkemesine müracaat yetkisi bakımından üç esas kabul etmiştir. Bunlar, seçimlerde % 10 oranında oy alma, parlâmentoda grup teşkil etmiş olma ve T.B.M.M. de temsilcisi bulunma ölçüleridir. Bundan başka Anayasamız parlâmento içinde faaliyette bulunma bakımından da siyasi parti gruplarına üstün yetkiler tanımıştır. Bu itibarla siyasi partilerin, siyasi hayattaki ciddi etkileri ölçüsünde yardımdan yararlanmaları doğru ve âdil bir çözüm tarzı olacaktır.

Anayasamız Parlâmentoda grup olmıyan ve sadece temsilcisi bulunan partilere Anayasa Mahkemesinde dâva açma hakkı tanımış fakat Parlâmentodaki siyasi çalışmalara grupu bulunan partiler gibi ve aynı yetkilerle katılmalarını kabul etmemiştir. Bu bakımdan Devlet yardımı konusunda sadece Parlâmentoda temsilcisi bulunan siyasi partilere yer verilmesi isabetli görölmektedir. Anayasa Parlâmentoda grupu olan partilere üstün yetkiler tanıdığına göre bu durumdaki partilerin Devlet yardımına müstahak sayılmaları sistemin tabii bir sonucu kabul edilebilir. Şu kadar ki, seçmen tercihlerinin dışında suni veya şekli siyasi kuruluşları teşvik etmeye ve lüzumsuz yere desteklemeye mahal yoktur. Bu itibarlardır ki, ilişik teklifte siyasi parti gruplarının milletvekili genel seçimleri sonuçlarına göre teşkil edilmesi esası kabul edilmiştir.

Vatandaşın Parlâmentoda grup kuracak kadar oy aldıkları halde bâzı sebeplerle parlâmento üyelerinin bir kısmını kaybetmiş siyasi partilerin bu ârızî sebeple Devlet yardımından mahrum

sayılması haklı olmayacağı gibi, genel seçimlerde grup kuracak kadar milletvekili elde etmemiş olan partilerin de kendilerine sonradan vâkı iltihaklarla grup kurmaları Devlet yardımı almaya yeterli sayılmamıştır.

Anayasanın, Anayasa Mahkemesine müracaat için kabul ettiği % 10 oranında oy alma, Devlet yardımından yararlanmak için, fazla yüksek bir oran telâkki edilmiştir. Gerçekten, yeni kurulan ve henüz gelişme halinde bulunan bir siyasi partinin ilk seçimde bu oranda bir oy alamaması, Devlet yardımından yararlanmaya engel sayılırsa bu çözüm tarzı yeni parti kuruluşları için elverişli olamaz. Siyasi partilere yardım konusunda seçmen plânındaki ciddi etkiyi ölçü olarak kabul etmek ve kendisini vatandaşın yeterli şekilde kabul ettirdiği anlaşılan bir siyasi partiyi yardım dışında bırakmamak daha isabetli bulunmuştur. Bu düşünceyle % 5 oy oranının elde edilmesi Devlet yardımından yararlanmak için yeterli görülmüştür.

Anayasanın 56 ncı maddesine eklenecek fıkra ile demokratik düzende görevi ve rolü kabul edilmiş siyasi partilerden kendilerini vatandaşın yeterli ölçü içinde kabul ettirmiş bulunanlara Devlet yardımı yapılması hükme bağlanmış olmaktadır.

Anayasa Komisyonu raporu

Millet Meclisi

Anayasa Komisyonu

Esas No. : 2/524, 2/526

Karar No. : 12

7 . 6 . 1971

Yüksek Başkanlığa

Anayasmızın 56 ncı maddesine bir fıkra eklenmesi hakkında 220 üye tarafından yapılan Kanun teklifi görüşülmüş ve verilen bir önerge üzerine işbu teklifin 3 Haziran 1971 tarihinde Komisyonumuzca kabul edilip Meclis Başkanlığına gönderilen Anayasanın 82 ncı maddesinin değiştirilmesine dair kanun teklifi ile birleştirilerek görüşülmesi kabul edilmiştir. Bu suretle Anayasa değişikliği tekliflerinin Mecliste müzakeresinde daha kolaylık ve çabukluk sağlanacağı fikri benimsenmiştir.

56 ncı maddeye bir fıkra eklenmesine dair teklif aynen kabul edilmiş ve bu maddeye ait «teklifin tümü ve maddeler hakkındaki» gerekçeye Komisyonumuz aynen katılmıştır.

Daha evvelce kararlaştırılan 82 ncı maddenin tadiline dair olan teklif Komisyonca değiştirildiği tarzda aynen kabul edilmiştir. Daha önce Komisyonca da belirtildiği veçhile Komisyonumuz 1962 tarihli 1 sayılı Kanun ve yine 1965 tarihli 657 sayılı Kanunun 43 ve 154 ncı maddeleri muvacehesinde Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin Birinci Derecedeki Devlet Memurunun aldığı aylık tutarında ödenek almasında kanuni bir sakınca bulunmadığı kanaatini benimsemiştir.

Bununla birlikte Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin yolluk ve ödenekleri üzerinde münakaşa açılması ve polemik yapılmasının büyük Meclisin itibarını zedeliyeceği ve bu sebeple de kanuna açıklık getirilmesi gerektiği noktasında görüş birliğine varılmıştır.

82 ncı maddenin Komisyonca kabul edilen şekliyle muhafazası ekseriyetle kabul edilmiştir. Bu metindeki «En Yüksek Devlet Memuru» tâbirinin Birinci Derecedeki Devlet Memuru tâbirinden daha çok olduğu fikri benimsenmiştir. Zira : Personel Kanununun getirmiş olduğu bir tâbir olan derece sisteminin ilerde değişebileceği başka sistemle veya tâbirler kullanılabileceği ve bu ahvalde Anayasadaki birinci derecedeki memur tâbirinin yeni münakaşalara yol açacağı düşünülümüştür.

Aynı şekilde komisyonda kabul edilen metinde mevcut «almakta olduğu miktarı» deyimini de aynen muhafaza edilmiştir. Bu deyimden aylık tâbirine nazaran daha sarıh olduğu mütalââ edilmiştir. Zira : İlerde Personel Kanunlarının aylık yerine haftalık veya yıllık ve sair kıstaslara göre ödeme yaptığı hallerde aylık tâbirinin yeniden münakaşalara yol açacağı düşünülmüştür.

İşbu iki tekliflere ait yürürlük maddeleri aynen kabul ile bir madde halinde ve birlikte yazılması komisyonda kabul edilmiştir. 82 nci maddenin 1 . 3 . 1970 tarihinden geçerli olmak üzere yayımlandığı tarihte yürürlüğe girmesinde her hangi bir hukukî sakınca bulunmadığı görüşüne varılmıştır. Bu görüşü teyit için halen mer'î kanunlarımızda yürürlükle geçerlilik tarihleri farklı olan kanunlar misal olarak gösterilmiştir. Geriye teşmil edilen husus müktesep hakları ihlâl eder bir mahiyette olmayıp bunları teyit ve takviye eder niteliktedir. Bu nitelikte hükümlerin makab- le teşmilinin hukuk prensiplerine tamamiyle uyduğu komisyonumuzun ekseriyet oyları ile kabul edilmiştir.

İşbu rapor Yüksek Başkanlığa saygıyla sunulur.

Anayasa Komisyonu Başkanı

Adana

C. Akçalı

Ankara

Muhalefet şerhim eklidir.

E. Paksüt

Çanakkale

Muhalefet şerhim eklidir.

K. Bağcıoğlu

Kastamonu

Muhalefet şerhim eklidir.

S. Keskin

İzmir

82 nci maddenin düzenlenme şekliyle yürürlük maddesinin 2 nci fıkrasına muhalifim.

Ş. Akkan

Sözcü

Denizli

Muhalefet şerhim eklidir.

F. Avcı

Çanakkale

R. Sezgin

Çorum

Muhalefet şerhim eklidir.

A. Güler

Ordu

Yürürlük maddesinde söz hakkımı mahfuz tutuyorum.

C. Ekinci

Isparta

Y. Uysal

(İmzada bulunamadı)

Ordu

K. Şensoy

Kâtip

Erzurum

S. Aras

Bitlis

K. M. Akışık

Erzurum

N. Gacıroğlu

Ordu

O. Vural

Muş

Muhalefet şerhim eklidir.

N. Neftçi

Muhalefet Şerhi

Anayasanın 82 nci maddesinin değişmesi ile ilgili yürürlük maddesindeki usule mütaallik kısma müstenkif,

Esasa mütaallik olan, milletvekili maaşlarının, en yüksek memur derecesine çıkarılması hususuna muhalifim.

Muş Milletvekili

N. Neftçi

Muhalefet şerhi

Anayasanın bu kanun teklifi ile değiştirilen 82 nci maddesindeki «En Yüksek Devlet Memuru- nun almakta olduğu miktarı» ibaresine muhalifiz. Çünkü, bu ibare kanun teklifini imzalayan Parlö- manterlerin gayesini aşar niteliktedir.

M. Meclisi

(S. Sayısı : 341 e 1 nci ek)

Ayrıca, Anayasanın 82 nci maddesinin değiştirilmesine dair olan kanun teklifinin 1 . 3 . 1970 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere yayınladığı tarihte yürürlüğe girmesi hususuna da muhalifiz. Çünkü : Aslında Anayasa Mahkemesinin bu husustaki kararında 1327 sayılı Kanunun ancak 93 ncu maddesinin (c) bendi iptal edilmiş ve fakat 1 sayılı Kanun ile 657 sayılı Kanun ve 1328 sayılı Kanunun 236 nci maddesi halen yürürlükte bulunduğundan Parlömanterlerin ödenek ve yolluklarının kendilerine ödenmemiş olan farklarının ödenmesi hukukî ve mantıkîdir. Bu sebeple Anayasanın 82 nci maddesinin makale şâmil tarzda yürürlüğe konmasına lüzum ve zaruret yoktur.

Çanakkale Milletvekili
Kemal Bağcıoğlu

Kastamonu Milletvekili
Sabri Keskin

Çorum Milletvekili
Abdurrahman Güler

Muhalefet şerhi

Anayasanın 82 nci maddesinde yapılacak değişikliğin; yayımı tarihinde yürürlüğe girmesi halinde Milletvekili ve Cumhuriyet Senatosu üyelerinin ödenek ve yolluklarının gerek 1 . 3 . 1970 tarihinden itibaren birikmiş ödenek ve yolluk farkları ile 1 . 3 . 1971 tarihinden itibaren alacakları olan ödenek ve yolluklarını almalarına mâni bir hal bulunmadığı cihetle Devlet hayatını tanzim eden ve temel kanun olan Anayasanın sırf bu hususu temin için 1 . 3 . 1971 tarihinden geçerli olmak üzere makale teşmil edilmesini Anayasa hukuku, hukuk mantığı ve hukuk siyaseti bakımından mahzurlu bulduğum için meriyet tarihine muhalifim.

7 . 6 . 1971

Denizli
Fuat Avcı

Muhalefet şerhi

1961 Anayasasının 82 nci maddesinin 1 nci fıkrasında :

«Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin ödenek ve yollukları kanunla düzenlenir. Ödenegin aylık tutarı birinci derecedeki Devlet memurunun aylığını, yolluk da ödenegin yarısını aşamaz.» denilmiş olduğu gibi, bu kere bu maddenin değiştirilmesi isteği ile yapılan teklifteki madde metni de aynen böyledir. Anayasa Komisyonunda teklifin mahiyetini ve şumulünü değiştiren önerge «ödenegin aylık tutarı en yüksek Devlet memurunun almakta olduğu miktarı» tarzında kabul edilmiş bulunmaktadır. Anayasa Komisyonunda böylece yepyeni bir teklif mahiyetinde bir metnin kabul edilmiş olması, bir yandan vuzuhsuzluk yaratmış, diğer yandan da Anayasanın 155 nci maddesinde tesbit edilmiş önşartlara yani Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin en az üçte birinin imzası ile teklif yapılmış olma şartına aykırı düşmüştür.

Bundan başka, değişik olarak kabul edilen yeni metnin 1 Mart 1970 den itibaren geçerli olmak üzere kabul edilmesi yani kanunun açıkça makale teşmil edilmiş bulunması, Anayasa hukuku ilkelerine de hukuk mantığına da aykırıdır. Temel hukuk kurallarının geriye doğru değiştirilmesi, bir toplum hayatında zaruri olan güven unsurunu zedeliyeceği gibi, bir hukuk düzeni içinde cereyan etmiş hukukî vâkiaları ve hukukî hayatı yok farzetmek mümkün olmadığı için, hukuk mantığı açısından da fevkalâde isabetsiz ve hatalı olmuştur. Kanunun bu haliyle Parlömanter sistemimize de bizzat Parlâmento üyelerine de yarar sağlamıyacağı kesin inancındayım. Yapılması gereken iş, Parlâmento üyelerine taşıdıkları sıfatla ve malî imkânlarla ölçülü haklı bir ödenek ve yolluk vermek ve bu konudaki tereddütleri hukuk açısından gidermekten ibarettir.

7 . 6 . 1971

Ankara Milletvekili
E. Paksüt

**Cumhuriyet Senatosu İdare
Âmirleri ve 299 arkadaşının
teklifi**

9 . 7 . 1961 tarihli ve 334 sa-
yırlı T. C. Anayasasının 82 nci
maddesinin değiştirilmesi hak-
kında kanun teklifi

MADDE 1. — 9 . 7 . 1961 ta-
rihli ve 334 sayılı T. C. Ana-
yasasının 82 nci maddesi aşa-
ğıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 82. — Türkiye Bü-
yük Millet Meclisi üyelerinin
ödenek ve yollukları kanunla
düzenlenir. Ödenğin aylık tu-
tarı birinci derecedeki Devlet
memurunun aylığını; yolluk da
ödenğin yarısını aşamaz.

Ödenek ve yollukların en
çok üç aylığı önceden ödene-
bilir.

MADDE 2. — Bu kanun neş-
ri tarihinde yürürlüğe girer.

T. B. M. M. 220 üyesinin teklifi

9 . 7 . 1961 tarihli ve 334 sa-
yırlı Türkiye Cumhuriyeti Ana-
yasasının 56 ncı maddesine bir
fıkra eklenmesi hakkında kanun
teklifi

MADDE 1. — Türkiye Cum-
huriyeti Anayasasının 56 ncı
maddesine aşağıdaki fıkra ek-
lenmiştir :

«Son milletvekili genel se-
çimlerinde muteber oy sayısı-
nın en az % 5 ini alan veya
bu seçimlerde Millet Meclisin-
de grup teşkil edecek sayıda
milletvekilliği kazanmış bulu-
nan siyasi partilere Devletçe
yapılacak yardım kanunla dü-
zenlenir.»

MADDE 2. — Bu kanun ya-
yımlanma tarihinde yürürlüğe gi-
rer.

**Anayasa Komisyonunun
değiştirisi**

9 . 7 . 1961 tarihli ve 334 sa-
yırlı T. C. Anayasasının 56 ncı ve
82 nci maddelerinin değiştiril-
mesi hakkında Kanun

MADDE 1. — Türkiye Cum-
huriyeti Anayasasının 56 ncı
maddesine aşağıdaki fıkra ek-
lenmiştir :

«Son milletvekili genel se-
çimlerinde muteber oy sayısı-
nın en az yüzde beşini alan ve-
ya bu seçimlerde Millet Mecli-
sinde grup teşkil edecek sayı-
da milletvekilliği kazanmış bu-
lunan siyasi partilere Devlet-
çe yapılacak yardım kanunla
düzenlenir.»

MADDE 2. — Türkiye Cum-
huriyeti Anayasasının 82 nci
maddesi aşağıdaki şekilde de-
ğiştirilmiştir.

«Madde 82. — Türkiye Bü-
yük Millet Meclisi üyelerinin
ödenek ve yollukları kanunla
düzenlenir. Ödenğin aylık tu-
tarı en yüksek Devlet memuru-
nun almakta olduğu miktarı,
yolluk da ödenğin yarısını
aşamaz.

Ödenek ve yollukların en çok
üç ay aylığı önceden ödenebi-
lidir.»

MADDE 3. — İşbu kanunun
1 nci maddesi yayımlandığı ve
gene 2 nci maddesi 1 . 3 . 1970
tarihinden itibaren geçerli ol-
mak üzere yayımlandığı tarihten
yürürlüğe girer.

